

Samenwerken & privacy

Delen van informatie is de randvoorwaarde voor samenwerking

Hulpverleners moeten zich houden aan de geldende wet-en regelgeving en ontwikkelingen in hun professie. Een nieuwe ontwikkeling is de Netwerkpsychiatrie waarbij triadisch werken onderdeel is van samenwerken met het sociale domein. Kenmerk daarvan is de nauwe samenwerking tussen patiënt, hulpverlener en naasten. Samenwerking noodzaakt tot het uitwisselen van informatie. Een veel gehoord standpunt is dat het delen van informatie gelijkgeschaard wordt met de schending van de privacy. Dit belemmert hulpverleners en naasten in hun handelen en staat soms zelfs goed hulpverlenerschap in de weg.

AVG & privacy

De belangrijkste regels voor de omgang met persoonsgegevens in Nederland zijn vastgelegd in de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Delen van gegevens moet heel zorgvuldig gebeuren. Het gaat om de privacy die in de context van de ggz moet worden gelezen als 'bescherming van de persoonlijke levenssfeer' van de patiënt. Deze bescherming kan vaak alleen worden gerealiseerd door gegevens te delen. Het doel is om de patiënt en zijn netwerk zo goed mogelijk te steunen, zodat hij optimaal mee kan doen in de samenleving.

De AVG begint met 173 overwegingen. Overweging 4 luidt: *'De verwerking van persoonsgegevens moet ten dienste van de mens staan. Het recht op bescherming van persoonsgegevens heeft geen absolute gelding, maar moet worden beschouwd in relatie tot de functie ervan in de samenleving (...).'*

De functie van het delen van informatie vloeit voort uit de visie dat het noodzakelijk is de sociale steunstructuur (netwerk) rond de patiënt te verstevigen en naasten nadrukkelijk te betrekken bij de behandeling. Vanuit deze visie worden de zorgvuldigheidseisen van de AVG ingevuld.

Besef dat het hier gaat om het delen van informatie tussen patiënt, de naaste waarmee wordt samengewerkt en de hulpverlener. Om te kunnen samenwerken is het uitwisselen van informatie een randvoorwaarde. Het streven is dat er alles aan wordt gedaan om samen te werken met een naaste, waarbij de eigen keuze van de patiënt het uitgangspunt is.

Voor men informatie gaat delen, moet men zich realiseren dat men hierover verantwoording moet kunnen afleggen. Eerst wordt een deugdelijk doel vastgesteld voortvloeiend uit de verantwoordelijkheid (zorg) die je als professional hebt, gericht op het belang van de patiënt. Dit afwegingstraject wordt vastgelegd in het dossier.

Eisen van de AVG

Voor het delen van persoonsgebonden informatie:

- **Verantwoordingsplichtigheid (accountability);** men moet verantwoording kunnen afleggen. In de Generieke module Naasten wordt uitgegegaan van triadisch werken vanuit de herstelgedachte. De omgeving van de patiënt is dan ook betrokken bij het herstelproces van de patiënt.
- **Doelbinding;** als je gegevens wilt delen is belangrijk dat je je afvraagt wat het doel daarvan is. Formuleer je doel met argumenten vanuit je vakgebied en vanuit de wettelijke opdracht, zoals 'recht op zorg'. Het doel van het delen van informatie moet deugen.
- **Dataminimalisatie;** deel in het kader van het doel alleen de 'need to know' gegevens en niet de 'nice to know' gegevens. Weet welke informatie echt nodig is om goed te kunnen samenwerken, en bespreek dit in de triade.
- **Juistheid;** het gaat om de juistheid van de gegevens. Anonimiseer dus geen gegevens, maar beschrijf helder wat je hebt gedaan en met wie je wat gedeeld hebt en waarom. Dit teneinde persoonsverwisseling te voorkomen.
- **Grondslagen;** de wettelijke plicht, dan wel het gerechtvaardigd belang zijn de grondslagen uit de AVG waarop je informatie deelt. Je bent transparant en hebt de werkwijze besproken met de patiënt. Dit is een vorm van 'shared decision making'. Er wordt geprobeerd in een dialoog tot consensus te komen. Dit geldt in de relatie met zowel de patiënt, als de naasten.
- **Veiligheid;** waar worden gegevens vastgelegd? Hoe hack-proof is dat, wie hebben toegang tot de gegevens en hoe lang worden deze bewaard? De patiënt heeft recht op aanvulling, inzage, correctie, een afschrift en overdracht.
- **Taakverdeling (governance);** delen van informatie doe je om een bepaald doel te bereiken. Dit vraagt om een goede organisatie van de samenwerking, zodat de kans bestaat dat de doelen daadwerkelijk worden gehaald.

Belangrijk is het dat duidelijk is wie waar verantwoordelijk voor is, en dat de voortgang naar elkaar wordt teruggekoppeld.

Wetgeving

Als je samenwerkt met anderen heb je op grond van art. 3 Wkkgz, de plicht om met elkaar af te stemmen. Daarnaast kent de wetgeving een hiërarchie. Internationaal recht gaat vóór nationale wetgeving én dus ook vóór beroepscodes. De AVG is internationaal recht.

Professioneel handelen

Een professional handelt volgens de professionele standaard. Dat betekent onder meer het:

- Benaderen vanuit de (sociale) context en het persoonlijk verhaal.
- Samenwerken met en ondersteunen van naasten.
- Leveren van goede zorg.

Om dit te kunnen doen zijn gegevens nodig. Het delen van informatie is dan ook essentieel voor het professioneel handelen. Neem wel de bovengenoemde eisen van de AVG in acht. En leg telkens uit waarom men het een doet ten behoeve van het ander.

Autonomie, zelfbeschikkingsrecht en goede zorg

Onderdeel van professioneel handelen is respect voor de wensen van de patiënt. Een patiënt kan de samenwerking met naasten (tijdelijk) afwijzen. Voordat dit wordt gehonoreerd, is het belangrijk om te beoordelen waarom en op grond waarvan de patiënt de samenwerking afwijst. Zo kan de capaciteit van de patiënt om zelf te beslissen en zelf te beoordelen (tijdelijk) zijn verminderd, waardoor een patiënt niet in staat is om autonoom te beschikken en te handelen. Op dat moment legt het 'recht op zorg' een zwaarder gewicht in de schaal.

Het doel is de patiënt zoveel mogelijk in staat te brengen zijn leven zelf weer vorm en inhoud te geven. De professional zet zich, in het belang van de patiënt, in om de samenwerking met naasten zo optimaal mogelijk te laten verlopen. De samenwerking is echter geen voorwaarde voor behandeling. Iedereen die zorg nodig heeft is welkom. Ook dat is een belangrijk aspect van goede zorg.

Goede zorg houdt in dat – indien nodig – iedereen recht heeft op steun vanuit zijn of haar netwerk. En op goed hulpverlenerschap door de professional.

In de triade wordt gedeeld wat nodig is ('need to know') voor goede zorg, goede hulpverlening en een goed herstelproces. Weten wat er speelt is een voorwaarde voor het formuleren van een goed behandel- en steunplan en nodig om ieders rollen en taken vast te stellen.

Bij het verwerken van persoonsgegevens voor de AVG gaat het zowel om gegevens van de patiënt als om de gegevens van de naaste(n). Als je samenwerkt met naasten, dan is er dus een plicht tot afstemming. Een vertrouwensrelatie in de driehoek is nodig of moet tot stand worden gebracht. Het is belangrijk elkaar te zien als een team.

Bedenk dat het *niet* uitwisselen van gegevens een keuze is waarvoor men ook verantwoordelijk is. Het niet delen van gegevens kan negatieve gevolgen hebben voor de patiënt.

Crisissituaties & terugval

In crisissituaties of bij terugval is contact met naasten vaak ingewikkeld. Vaak door de kenmerken van de aandoening, maar ook door schaamte en het niet tot last willen zijn. Weigering tot contact met naasten is dan situatiegebonden en weerspiegelt niet noodzakelijk de duurzame mening van de patiënt. De afspraken over samenwerken met naasten (inclusief het delen van informatie) dienen daarom zoveel mogelijk in goede tijden te worden gemaakt en in het dossier te worden vastgelegd. Bijvoorbeeld in het signaleringsplan en/of de crisiskaart. Als dat niet haalbaar is, bespreek de samenwerking dan geregeld opnieuw.

Kortom

Degenen die betrokken zijn bij de zorg delen die gegevens die nodig zijn voor goede zorg. Dat geldt zowel voor de patient, de naasten waarmee wordt samengewerkt als voor de professional.

Belangrijke links

- Zie de [generieke module Naasten](#) op ggzstandaarden.nl